שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

שנטלוה מסיקין. לנסים עכו"ס נטלוה מן הגזלן וממכתו ותקן בכבכה קטנה (דף קטו:) הגזול שדה ממכירו ונטלוה מסיקין אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר והרי היא יוצאה מתחת ידו דקתני בנטילת מסיקין הוא: **בדינא משמע.** הלכך בהוצאת גזל קאמר וגובה את הקרן דקאמר דשחפר בו בורות: **בעינא משמע.** כמו שהיתה ולא שחפר בה בורות: **ומכר אם השדה.** והרי היא יוצאה מתחת ידו של לוקח בדינא ובעינא: **בין לרבה בין לרבא.** דמוקמי גביית קרן מן הגזלן בגזל הא מלוה על פה הוא ולא טרפא ממשעבדי: **כשעמד בדין.** קודם שמכר נכסיו וכיון דמיחיהו ב"ד אית ליה קלא והוה ליה כמלוה בשטר: **מאי פסקא.** בתמיה. פסקא תנא למלתיה דהעומד בדין אינו עומד על הפירות: **רב חיננא בר שילא.** סופר היה: **אמליך.** כשאתה כותב שטר הימלך במוכר אם יקבל עליו להגבות לוקוח משפר נכסיו קרגא ושבחא ופרי אם יטרפוה ממנו: **כגון שיש לו קרקע.** לגזלן זה שמגבהו לוקוח קרקע ולא מעות דהשתא לא ממזי כרבית: אסור לוות סאה בסאה שמא יוקרו חטין: בהלואה שיין רבית טפי ממכר: **שקנו מידו.** על השבח דהוה ליה מחויב משעת המכר קודם שיש שכר המתנת מעות: **קדש.** דגובה ולא מלי לוקח למימר אנא אשבחי: **שכך כופה לו מוכר ללוקח.** בחמריות שטר המכר: **ואשפי.** אשקיע. ודומה לו על הר נשפה דמתרגם על טורא שליוא (ישעיה יג): **ואדכי.** אטהר מכל ערעור: **אינון ועמליהון ושבחיהון.** וכיון דעל מוכר הדר גבי שבחא בעל חוב מלוקח ימחוך הלוקח על המוכר: **מפנה דלא כסיב כיס כיס.** שאין אדם מקבל עליו אחריות מה שהוא נותן: **ה"ג.** דאם נותן נכסיו במתנה לא גבי בעל חוב שבחא הואיל ולא הדר על הנותן: **וכי יפה כח מפנה כו'.** בתמיה: **יפה ויפה.** בדבר זה דכיון דלא הדר גבי ליה לא מפסיד ליה במידי דלא אפסדיה לבעל חוב דבשלמא גופה של קרקע א"ל אמאי [3]זבמתיה מאין אגבה חובי אבל שבחא א"ל מאי אפסדתיך: **מסייע ליה למר שמואל.** דבעל חוב גובה את השבח: **כשהוא גובה.** כשלוקח חוזר, וגובה מן המוכר: **במילי אחריני.** בדבר אחר: **בלוקח מגזלן.** דגזל ודאי טריף שבחא דאמר ליה אלעאי אשבחא אבל בעל חוב כל כמה דלא טרפה לה לאו דידיה הוא וברשותא דלוקח אשבח: **על הילאה.** שהוליא הלוקח בשבחה: **נוטל.** הלוקח: **אם השבח מבטל הקרקע.** מה שעודף על הילאה דאמר ליה פרעתי את חובך: **אין לו.** ללוקח אלא מן הילאה שהוליא בה פורע לו שיעור שבח והשאר מפסיד: **אי בלוקח מגזלן.** אלי בע"ח היינו גגזל: **קדש רישא.** דקתני נוטל את השבח מבעל הקרקע: **קדש רישא וסיפא.** דקתני בע"ח נותן את הילאה ולשמואל בעל חוב גובה השבח ואינו נותן כלום:

המגיע

שנטלוה מסיקין [1]אבא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין רבא לא אמר כרבה בר רב הונא הרי היא יוצאה מתחת ידו בדינא משמע ורבה בר רב הונא לא אמר כרבא הרי היא יוצאה מתחת ידו בעינא משמע רב אשי אמר לצדדין קתני כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה בא לוקח לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא [2]ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים הכא במאי עסקינן [3]כשעמד בדין והדר זבין אי הכי פירות נמי כשעמד בדין על הקרן ולא עמד בדין על הפירות ומאי פסקא סתמא דמילתא כי תבע אינש קרנא תבע ברישא וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא והא א"ל שמואל לרב חיננא בר שילא אמליך וכתוב שופרא שבחא ופירי במאי אי בבעל חוב מי אית ליה פירי [4]והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח שבח אין אבל פירות לא אלא לאו בלוקח מגזלן אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שיש לו קרקע א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע א"ל התם הלואה הכא זביני איכא דאמרי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון [5]שקנו מידו א"ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו א"ל התם הלואה והכא זביני: גופא אמר שמואל בעל חוב גובה את השבח אמר רבא תדע שכך כותב לו מוכר ללוקח אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עלוהי א"ל רב חייא בר אבין לרבא אלא מעתה מתנה דלא כתיב ליה הכי ה"נ [6]דלא טריף שבחא א"ל אין וכי יפה כח מתנה ממכר א"ל אין [7]יפה ויפה אמר רב נחמן הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל [8]והונא חברין מוקים לה במילי אחריני דתניא המוכר שדה לחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו [9]כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין והונא חברין מוקים לה במילי אחריני בלוקח מגזלן תניא אידך המוכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה [10]כשהוא גובה אם השבח יותר על היציאה נוטל את השבח מבעל הקרקע והיציאה מבעל חוב ואם היציאה יתירה על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מבעל חוב והא שמואל במאי מוקים לה אי [11]בלוקח מגזלן קשיא רישא דאמר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא אי בבעל חוב קשיא רישא וסיפא דאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח איבעית אימא בלוקח מגזלן כגון שיש לו קרקע אי נמי בשקנו מידו איבעית אימא בבעל חוב ולא קשיא כאן בשבח

המגיע

בשעמד בדין על הקרן ולא על הפירות. תימה אם כן מאי מפני תיקון העולם הלא בדין לא גבי דמלוה על פה לא גבי ממשעבדי ויש לומר דאי לאו מפני תיקון העולם הוה אמינא הואיל ועמד בדין על הקרן יש קול גם לפירות:

בגון שקנו מידו. וא"ת א"כ אמאי קאמר אמליך הלא סתם קנין לכתיבה עומד וי"ל ה"מ כגון שהקנה לו דבר שהוא בעין דכיון דיפה כחו לעשות קנין רולה שיכתבו לו:

בעל חוב גובה את השבח. נראה דגבי אפי' מן השבח שהשביחו יתומים אע"פ שאין להם על מי לחזור והוה ליה כמתנה דאמרינן לקמן דלא גבי שבחא מ"מ גובה מהן משום דכרעיה דאכוהן ניעהו כדמוכח בפרק יש בכור (בכורות דף נב. ושם) דתנן אין הבכור נוטל פי שנים בראוי בכמוחזק ולא בשבח ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ופריך בגמרא והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח ומשני מקולי כתובה שנו כאן ומזון בנות נמי תנאי כתובה ככתובה דמי והתם משבח יתומים מיירי דאי משבח לקוחות אם כן מאי אריא דלא טרפי בנות משבח והלא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוציאין לזמון האשה והבנות מנכסים משועבדים אלא ודאי בשבח יתומים מיירי ודוקא כתובת אשה ומזונות דקילי לא גבו משבח אבל שאר בע"ח גבי ובש"י פירש התם מזון הבנות בגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראיה דמלי מיירי בשבח לקוחות אף לא נראיה דלא שייך בהו תנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (לקמן דף קי.) יתומים אומרים אנו השבחנו ואין השבח שלך משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיירי בשעשה אפותיקי ואומרים אנו השבחנו ומן לנו היליאה כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות וכן מוקי התם בהמקבל כשעשאה אפותיקי: **תדע שכך כתב בו'.** אין לפרש דהכי מוכח דבע"ח גובה את השבח דבשביל דבע"ח גובה את השבח כותב מוכר ללוקח שישלם לו את השבח דא"כ מאי פריך מתנה דלא כתיב בה (6) הכי נמי דלא טריף שבח והלא אין תנאי גביית הבע"ח בכתיבת המוכר אלא יש לומר מדמשלם מוכר ללוקח את השבח אין לחוש אם יגבהו בעל חוב ממנו דאין הלוקח מפסיד כל כך וא"ת ומאי דאיה (6) היא דלמא מיירי בלוקח מגזלן דגזל ודאי אית ליה שבחא וי"ל דאי בלוקח מן הגזלן איירי הוה ליה למכתב נמי [12]ופיריהן אלא מיירי בבעל חוב דלית ליה פירי אי נמי מדקאמר ועמליהון היינו הוצאה ושבחיהן היינו השבח היתר על היליאה ואי בגגזל הא גגזל גופיה יהיב ליה יליאה כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות:

הא

קבה א מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' כ ג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף ח:
קבו ב מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ח וסי' קיז סעיף ח:
קבו ג מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף ח וסעיף כ:
קבח ד מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ג:
קבט ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ח:
קל ו ז מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ו סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף ח וש"ס ובנר"ף:

רבינו חננאל (המשך)

למי שקנו מידו. ופריק רב יוסף האי בהלואה אסור אבל בזביני שרי. ואע"ג דאמר רב נחמן קרקע אין לו כלומר כיון שנטרפה שדה זו מידיו נמצא כאילו לא היתה מכירתו מכירה וכי זה השבח או הפירות שכר מעותיו הוא נוטלה הא אמר רב יוסף כי האי גוונא כזביני שרי. ומסקנא דשמעתא הנותן שדהו מתנה וכא בעל חוב לטורפה אינו נוטה השבח דלא גבי בעל חוב השבח אלא מן הקונה שדה משועבדת לבעל חוב ודייק רבא מדפריש בשטר ובזבי אנא אשפי ואמרוק ואדכי זבינו אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואוקים קדמך וצבי ובינא דנן וקבול עליוה משום הכי גבי בעל חוב שבחא דהא קבול עליה המוכר ונתרצה הקונה בזה אבל המתנה שאין כתוב בה זה [3] כולה לא גבי הבעל חוב מן המקבל מתנה שבח ובזה אמר יפה כח המתנה מכח המכר. תניא המוכר שדהו לחבירו ובא בעל חוב וטרפה אם השבח יותר על ההוצאה כו' פי' כגון שקנאה בק' והוציא ר' כספים ושוה עתה ק"כ נוטל בע"ח השדה כולה והשבח כמות שהוא ונותן לקונה ר' כספים שהוציא על השדה וחזרו הקונה ונוטל מן המוכר ק"י כספים ואם ההוצאה יתירה על השבח כגון שהוציא עליה כ' ושוה עכשיו ק"י אין לו מבע"ח אלא י' כספים מן ההוצאה כשיעור השבח שהשביח בקרקע ונוטל ק' מן המוכר ומפסיד י' הלוקח. ודו שנטל הקונה חלק בקרקע הוא נוטל.

מסורת הש"ס

(א) לעיל יד: וש"נ, ב) [לקמן נח. לד. כ"ב ב.], ג) קנגלמיה. רש"ל ועיין רש"ש, ד) (ועי' היטב מוס' ניטין נ: ד"ה לפי שאין וכו' וקל"ע).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מדע וסי' דלא מתיב כה הכי הכי נמי: (ב) באר"ד ות"ת ומאי ראיה היא דלמא ההיא מיירי:

גליון הש"ס

גמ' יפה ויפה. עיין כ"ב דף נ"ג ע"א תוס' ד"ה אמר: שם והונא חברין. קדושין מז ע"א:

מוסף רש"י

בעל חוב גובה את השבח. בעל חוב שהלוה לחבירו מעות ומכר לו הנכסים והבטיחם לקוחות, טורף בעל חוב חנוף והשבח (בכורות נב.) יכל הקרקע טורף הלוקח כמו שהיא מטושטת על ידי הלוקח (לעיל יד:) ואינו מחזיר ללוקח כלום (ב"ק צח:).

רבינו חננאל

רבה בר רב הונא אמר כגון שגזל שדה ונטלוה מסיקין מחמתו בא נגזל לגבות דמי השדה גובה אפי' ממשעבדי בא לגבות דמי פירות אינו גובה אלא מבני חרי. ומקשי' בין לרבא דאמר דמי היזק חפירות בורות שיחין ומערות ובין לרבה בר רב הונא דאמר דמי השדה שנטלוה מסיקין אמאי טריף ממשעבדי מלוה על פה היא ומלוה על פה אינו גובה (אלא) ממשעבדי. ופרקי' הכא במאי עסקינן כגון שתבע הנגזל לגזלן בב"ד וחייבוהו ב"ד לשלם ואחר שנתחייב הלך ומכר נכסיו בזה הדין לטרוף הנגזל כל הנכסין שמכר הגזלן מאחר שנתחייב בב"ד [1] מיהא שמעינן חיוב ב"ד לאדם לשלם כמלוה בשטר דמי וגבי אפי' ממשעבדי. הא דאמר שמואל אימליך ובחר הכי כתוב שופרא שבחא ופירי כלומר לא תכתוב אלו עד שהימלך במקנה ויאמר לו כתוב שהללו מעין תורפי השטר [דן] חשובין ולא מטופסא דשטרא שאין בהן ממש. ומקשי' ואי מבעל חוב שמואל מי אמר דאית ליה פירי והא איהו דאמר בעל חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא. ופריק רב יוסף בשיש ללוה קרקע. איכא דאמרי בשקנו מידו. ומקשי עלה אביי וכי מותר ללות סאה בסאה למי שיש לו קרקע או

1) עי' גר"ש לקמן דף ח נגי מימרא דר"נ דאמרו לי כ"ב לא מן לו כי ש"ס הטיב. 2) מלי נ"ל שאין כתוב כה זה מגל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com